



SAMVERKAN OCH DELAKTIGHET I FÖRSKOLAN

Förskollärares och vårdnadshavares perspektiv

IRINA PILT

LINDA HEDENBERG

Akademien för utbildning, kultur och kommunikation
Pedagogik
Examensarbete i lärarutbildningen
Avancerad nivå, 15 hp.

Handledare
Anette Sandberg

Examinator
Mia Heikkilä

Termin
VT

År
2015



**MÄLARDALENS HÖGSKOLA
ESKILSTUNA VÄSTERÅS**

Sammanfattning

Syftet med den här studien var att undersöka vårdnadshavarens upplevelser av delaktighet i förskolans verksamhet samt hur förskollärare skildrar delaktighet mellan förskola och hem i praktiken. Studien har genomförts med kvalitativ intervjumetod där fyra förskollärare och fyra vårdnadshavare intervjuats. Resultatet i studien påvisar att vårdnadshavare har förtroende för förskollärarnas erfarenhet och utbildning.

I resultatet framkommer det även att stress och tidsbrist är faktorer som gör att vårdnadshavare inte kan vara med i samverkansarbetet så som de annars hade velat om mer tid funnits. En likhet mellan förskollärarna och vårdnadshavarna var att de båda ansåg att ett nära samarbete är viktigt. Både förskollärarna och vårdnadshavarna menade att den dagliga kontakten var mest värdefull. Några viktiga aspekter i studien är hur samarbetet gestaltas i förskolas verksamhet. Centrala och återkommande mönster är att hallen tycks vara en betydelsefull plats för samverkan mellan förskola och hem.

Nyckelord (Sv): Vårdnadshavare, förskollärare, samverkan, delaktighet, förskola

Keyword (Eng): interaction, parents, preschool teacher, preschool, caregiver

Irina Pilt

Linda Hedenberg

Samverkan och delaktighet i förskolan

– Ur förskollärares och vårdnadshavares perspektiv

Årtal: 2015

Antal sidor: 35

Innehållsförteckning

1	Inledning	5
1.1	Syfte och frågeställningar	5
1.2	Uppsatsens disposition	6
1.2.1	Begreppsförklaring	6
1.2.2	Skollagen och Läroplan för förskolan	7
2	Teori och tidigare forskning	7
2.1	Teoretisk utgångspunkt	8
2.2	Vårdnadshavares delaktighet i förskolans verksamhet	9
2.3	Samverkan mellan förskola och hem	11
3	Metod	12
3.1	Metodval	12
3.2	Urval	13
3.3	Genomförande	13
3.4	Analysmetod	14
3.5	Tillförlitlighet	14
3.6	Etiska aspekter	15
4	Resultat och analys	15
4.1	Samverkansarbetet mellan förskollärare och vårdnadshavare	15
4.1.1	Förtroende och bemötande mellan förskollärare och vårdnadshavare	15
4.1.2	Informationsutbytet mellan förskollärare och vårdnadshavare	16
4.1.3	Ideér och material från hemmet	18
4.2	Delaktighet mellan förskollärare och vårdnadshavare	19
4.2.1	Förskollärares och vårdnadshavares kunskaper om sina rättigheter i förskolans verksamhet	19
4.2.2	Samtal och information mellan förskollärare och vårdnadshavare	20
5	Diskussion och slutsats	22
5.1	Svar på frågeställningar	22

5.2	Diskussion	22
5.3	Slutsats	23
5.4	Förslag till fortsatt forskning	23
5.5	Relevans för förskolläraryrket	24
5.6	Metoddiskussion	25
6	Referenslista	26
7	Bilagor	27
	Här följer de bilagor vi använt oss av i den här studien.	27
7.1	Bilaga 1: Intervjufrågor vårdnadshavare	27
7.2	Bilaga 2: Intervjufrågor förskollärare	28
7.3	Bilaga 3 Missivbrev förskollärare	29
7.4	Bilaga 4 Missivbrev vårdnadshavare	30

1 Inledning

Läroplanen för förskolan, Lpfö98 (Skolverket, 2010) uttrycker vikten av ett nära samarbete mellan vårdnadshavare och förskollärare, och menar bland annat att förskolan ska vara ett stöd för familjer, samt att varje barn, i samarbete med vårdnadshavare, får möjlighet att utvecklas efter sina egna förutsättningar. Vi har valt att belysa samverkan och delaktighet mellan förskollärare och vårdnadshavare då vi anser att det här är ett ämne som berör oss som blivande förskollärare. Vårdnadshavare kommer alltid finnas i arbetet på förskolan och genom samverkan och delaktighet kan förskolans kvalitet höjas. *Allmänna råd för förskolan*, som gavs ut 2005, menar att det ska finnas en öppen dialog mellan förskollärare och vårdnadshavare och vårdnadshavare ska kunna vara delaktiga utifrån verksamhetens mål (Skolverket, 2005).

Vår tidigare pilotstudie, som skrevs i kursen Förskolan i samverkan, (Hedenberg & Pilt, 2015) var baserad på intervjuer med endast vårdnadshavare. I den pilotstudie som utfördes framkom det att vårdnadshavare såg den dagliga kontakten samt informationsbrev som viktigt. Vi ansåg att det här var ett stort ämne där vi har mycket att lära, och ville även ha förskollärares synvinkel. I den här studien undersöks vårdnadshavarens upplevelser av delaktighet i verksamheten samt hur förskollärare skildrar delaktighet mellan förskola och hem i praktiken.

Inom samverkan mellan förskola och hem finns det alltid mer att lära sig om och nya utmaningar att ge sig in i. Det finns möjlighet och anledning för verksamma i förskolan att hitta sätt som ger vårdnadshavare större insyn i verksamheten samt få vårdnadshavare att samverka och bli mer delaktiga i verksamheten. Detta är ett intresseväckande ämne som blivande förskollärare då vi i verksamheten arbetar nära vårdnadshavare och anser att de är en viktig del av barnens vistelse i förskolan. Ett problemområde som kan förekomma i förskolans verksamhet är bristen på kommunikation mellan förskollärare och vårdnadshavare. Därav är det här ett värdefullt ämne att undersöka.

Fokus i den här studien är på vårdnadshavarnas och förskollärarnas perspektiv. Som aktiv i förskolans verksamhet finns det ett behov av att utöka synen på samverkan mellan förskola och hem, då dessa i kombination med varandra är en stor del av barnets vardag. Det är betydelsefullt att undersöka vårdnadshavarens delaktighet i verksamheten samt hur förskollärare skildrar delaktighet för att skapa en förståelse för yrket och en verksamhet som passar alla.

1.1 Syfte och frågeställningar

Syftet med denna studie är att undersöka vårdnadshavarens upplevelser av delaktighet i förskolans verksamhet samt hur förskollärare skildrar delaktighet mellan förskola och hem i praktiken. Utifrån detta syfte har vi valt att undersöka följande frågeställningar:

– *Hur gestaltas vårdnadshavarens delaktighet i samverkansarbete mellan förskola och hem?*

– På vilket sätt skildras delaktighet mellan förskola och hem i verksamheten av förskollärare?

1.2 Uppsatsens disposition

Denna uppsats består av fem kapitel. I kapitel två presenteras teori samt den tidigare forskningen. I den tidigare forskningen redogörs för den teori vi använt oss av i studien, samt litteratur som berör delaktighet och samverkan mellan förskollärare och vårdnadshavare. I uppsatsens metodkapitel beskrivs tillvägagångssättet för att samla in material. Efterföljande kapitel är resultatet, det som kommit fram genom de utförda intervjuerna. Analysen är skriven i direkt anslutning till resultatet. Uppsatsen avslutas med en diskussion där förslag på fortsatt forskning som rör vårt syfte tas upp, samt diskussion i sin helhet som rör resultatet.

1.2.1 Begreppsförklaring

Delaktighet

Att vara delaktig (Svenska Akademiens ordbok över svenska språket, 2006). I denna studie står delaktighet för hur vårdnadshavare får kunskap och hur de är insatta i förskolans verksamhet. Begreppet handlar om att ge vårdnadshavare möjlighet till deltagande och inflytande i förskolans verksamhet.

Samverkan

Gemensam verkan, grupper av personer (Svenska Akademiens ordbok över svenska språket, 2006). Sandberg och Vourinen (2007) hänvisar till Skolverket (1998) som påvisar att samverkan står för all kontakt mellan hem och förskola, både den dagliga kontakten samt föräldrasamtal och möten. Samverkan enligt oss, mellan förskola och hem, står för att ha en god kommunikation och att få vårdnadshavare insatta i förskolans verksamhet.

Interaktion

Samverkan, samspel; process där grupper eller individer genom sitt handlande ömsesidigt påverkar varandra (Nationalencyklopedin, 2015). I den här studien används benämningen interaktion för att beskriva samtal mellan människor.

Vårdnadshavare

Förälder eller av domstol särskilt utsedd individ som har att utöva den rättsenliga vårdnaden om barnet (Nationalencyklopedin, 2015). I den här studien står vårdnadshavare för föräldrar, mor och far-föräldrar eller annan ansvarig person för barnet.

Vi använder oss av begreppet vårdnadshavare genom hela studien, även där det i litteraturen står förälder. Anledningen till det är för att alla barn har inte en förälder, det begreppet utesluter alltså den grupp barn som inte har en biologisk förälder. Vårdnadshavare är ett bredare begrepp som innefattar alla barn, oavsett biologisk bakgrund. Dock, då det i citaten är direkt skrivet vad som framkommit i intervjuerna så förekommer här begreppet föräldrar.

Förskollärare

Person med förskollärarytbildning (Nationalencyklopedin, 2015).

I denna studie används begreppet förskollärare vid utförandet av intervjuerna eftersom det är specifikt förskollärare som framhävs i studie. Där det i litteratur står pedagoger används benämningen förskollärare genom hela arbetet.

1.2.2 Skollagen och Läroplan för förskolan

Läroplan för förskolan (Lpfö 98, 10) är ett styrdokument som alla förskolor ska följa. Läroplanen utfärdas av regeringen och innehåller verksamhetens värdegrund, uppdrag, mål och riktlinjer (Lärarnas riksförbund, 2015). I läroplanen beskrivs att ett nära samarbete mellan hemmet och förskolan ska finnas där vårdnadshavare har möjlighet att vara med och påverka förskolans verksamhet (Skolverket, 2010). Det här kan vi se som relevant till den här studien, då det framkommer att ett nära samarbete mellan förskola och hem gynnar vårdnadshavarens delaktighet i verksamheten.

I den reviderade versionen av förskolans läroplan framgår det tydligare än i den föregående upplagan hur delaktighet ska gå till mellan förskola och hem. I den reviderade versionen står det ”vårdnadshavare är delaktiga i utvärdering av verksamheten” (Skolverket, 2010, s.13). I den tidigare versionen av läroplan för förskolan, Lpfö 98, (Skolverket, 1998) finns inte en lika stor tydlighet i detta då det står ”Arbetslaget ska se till att föräldrarna blir delaktiga i utvärderingen av verksamheten” (Skolverket, 1998, s.12).

I intervjuerna som utförts i studien framkommer det att vårdnadshavare vill ta del av verksamheten dock att det är stor tidsbrist från vårdnadshavarens sida. Läroplanen påvisar att vårdnadshavarna är med och utvärderar verksamheten och har en stor insyn i förskolans mål och hur förskolans planering sker. Läroplan för förskolan (Lpfö 98, 10) betonar att föräldrasamverkan, vårdnadshavarens delaktighet och den personliga kontakten mellan förskola och hem är stora delar i verksamheten.

Riktlinjer förskollärare ska ansvara för är bland annat att vårdnadshavare har möjlighet till delaktighet i verksamheten samt inflytande över förskolans mål. Vidare riktlinjer är att vårdnadshavare är delaktiga i utvärdering av verksamheten. Vidare påvisar Läroplan för förskolan, Lpfö 98/10, att arbetslaget ska visa respekt för vårdnadshavare och utveckla en tillitsfull relation, föra fortlöpande samtal med vårdnadshavare om barnets utveckling, samt beakta vårdnadshavarens synpunkter vad gäller planering av verksamheten (Skolverket, 2010). Vi kan i våra intervjuer se att vårdnadshavare önskar mer information om deras barns utveckling. Även att den dagliga dialogen är oerhört viktig för både de verksamma och vårdnadshavare är betydelsefullt och framgår även i läroplanen.

2 Teori och tidigare forskning

För att arbeta med den tidigare forskningen inom det valda ämnet var det betydelsefullt att se tillbaka på de kurser som har lästs inom delaktighet och samverkan som kunde tillföra nyttigt material för studien. Ytterligare litteratur som tillkommer har sökts efter på biblioteket samt artiklar från databaserna Taylor & Francis, Educare och ERIC. Vi har även sökt på tidigare uppsatser

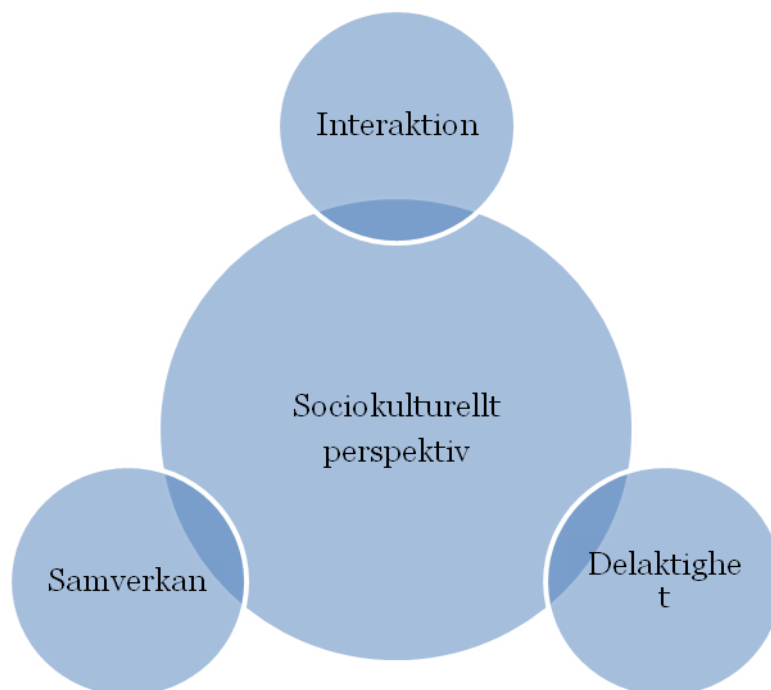
inom valt område för studien för att få inspiration till litteratur.

Sökorden: delaktiga vårdnadshavare i förskolan (4980), samverkan* förskola* hem* (9370) föräldrasamverkan förskola hem (4980), samt de engelska sökorden interaction parents preschool (691), parents preschool (4643), preschool teacher interaction (838), och preschool interaction (2135). Då det blev många träffar på det sätt vi sökt, tittade vi i första hand på de artiklar som låg högst upp. Artiklarna valdes utifrån hur väl de stämde överens med studiens syfte och frågeställningar. Det var en utmaning att hitta artiklar som speglade studiens syfte. Efter att ha gått igenom flera artiklars inledningar och sammanfattningar valde vi ut de artiklar som nu finns i det här arbetet. Urvalet begränsades även på det sätt att vi inte ville ha artiklar som publicerades innan år 2000, då vi ansåg att nyare forskning va värdefullt för våran studie.

2.1 Teoretisk utgångspunkt

Kapitlet tar upp den teoretiska utgångspunkten som i den här studien är det sociokulturella perspektivet. Det sociokulturella perspektivet ligger som grund för den teoretiska utgångspunkten. Begrepp som kopplas till detta är interaktion, delaktighet och samverkan. Av dessa begrepp ligger samverkan och delaktighet i främsta fokus vad gäller det teoretiserade sociokulturella perspektivet relaterat till den här studien. Figuren nedan visar begrepp inom det sociokulturella perspektivet:

Figur 1: Begrepp inom sociokulturellt perspektiv



Interaktion är ett använt begrepp inom den pedagogiska forskningen (Säljö, 2010) och även grunden för det så kallade sociokulturella perspektivet. Det sociokulturella perspektivet som utgångspunkt för studien kommer sig av att det här perspektivet integrerar en helhet i arbetet som förskollärare. Teorin stödjer denna studie då människan i interaktion med andra är betydelsefull för samverkan och delaktighet mellan förskola och hem.

Det sociokulturella perspektivet har utgångspunkt i Vygotskijs teorier inom människans arbete och utveckling. Säljö (2010) beskriver Vygotskijs teorier om människan med att hen använder språkliga och materiella redskap i kommunikation med andra. Det språkliga menas även som ett mentalt redskap och kan även vara symboler och siffror. Författaren hänvisar till Vygotskij (1994) som menar att människan upplever världen i omvägar, emellertid att vi tänker via språkliga redskap. Vygotskijs teori om människan och språket kan uttrycka sig som så att språket är ett redskap och att det är genom kommunikationen med andra människor vi uttrycker oss. Säljö (2010) beskriver Vygotskijs teorier om människan med att det är genom språket vi formas, att språket finns mellan oss människor som kommunikation, men även inom oss men då som ett tänkande redskap. Den sociokulturella traditionen är en viktig del av psykologin då det är just mångfalden som står som utgångspunkt. Författaren menar att teorin handlar om samspelet mellan människor där interaktion och kommunikation är viktiga begrepp inom det sociokulturella perspektivet.

Strandberg (2009) beskriver det sociokulturella perspektivet med fyra ledord: sociala, medierade, situerade och kreativa. Det sociala står för interaktioner mellan människor alltså att jag lär tillsammans med andra och detta kan jag sedan göra själv. Medierade handlar om hjälpmedel som verktyg och tecken vilket finns mellan oss människor. Situerade står för kulturella rum och författaren ger exempel som att ”det är lättare att lära sig till bilmekaniker i en bilverkstad än vad det är på en öde ö” (s.12). Det fjärde ledordet inom det sociokulturella perspektivet, kreativa, beskriver Strandberg (2009) som kreativa aktiviteter som leder till utveckling. Detta kan beskrivas som att barn som tar ansvar över sina lärande situationer utvecklas på ett positivt sätt. Både Säljö (2010) och Strandberg (2009) menar att det sociokulturella perspektivet står för vad som händer mellan människor i interaktion med varandra och vilar på Vygotskijs teorier om människans utveckling. Det här kan ses som en del av ett samverkansarbete där människorna är i behov av en god kommunikation för att upprätthålla ett bra arbete med varandra. Det sociokulturella perspektivet bygger på kommunikation mellan människor. Då den här studien grundar sig på kommunikation mellan människor, inom delaktighet och samverkan, är det här en betydelsefull teori för studien.

2.2 Vårdnadshavares delaktighet i förskolans verksamhet

Delaktighet kan, liksom samverkan, vara ett uttryck för interaktion. I en intervjustudie av Savacool (2011) framkommer det hur vårdnadshavare kan bli mer delaktiga i barnens vistelse i verksamheten. Författaren påvisar att förskollärare skickar ut nyhetsbrev och skriver om händelser där vårdnadshavare bjuds in till olika evenemang. Ett hinder som framkommer i

författarens intervjustudie är att vårdnadshavare inte har tid att vara delaktiga pga jobb och andra åtaganden utanför hemmet.

Persson och Tallberg-Broman (2002) hävdar i sin artikel att det skett en förändring i föräldraansvaret. Numera har vårdnadshavare inte tid för sina barn i samma utsträckning som förr och de hinner inte sätta sig in i förskolans verksamhet på grund av arbete och andra aktiviteter. Författarna menar att vårdnadshavare släpper på ansvaret om sina barn. Resultatet som beskrivs i artikeln påvisar att vårdnadshavare inte ställer krav på förskoleverksamheten. Detta gäller främst i lågresursområden. I högresursområden upplevs det finnas en större delaktighet från vårdnadshavare.

Jensen och Jensen (2008) anser att vårdnadshavare och förskollärare i informationsutbytet uppnår en delaktighet om saker som rör barnets utveckling och lärande. Författarna framlägger att relevant fakta från hemmet som rör barnet är betydelsefullt för barnets dagliga vistelse i verksamheten. Detta kan röra sig om sömn, mat eller ändrade familjeförhållanden. Författarna påvisar att det är viktigt att växla väsentlig information i den dagliga kontakten med barnets vårdnadshavare. Här kan det variera mycket vad som anses väsentligt utifrån de vuxnas bakgrund, åsikter och liknande. Förskollärare och vårdnadshavaren är beroende av varandra för att skapa de bästa förutsättningarna för barnets utveckling och lärande. Jensen och Jensen (2008) menar att öppenhet är en naturlig del av förskolans vardag. Med öppenhet menar författarna en avslappnad atmosfär där alla parter känner sig bekväma med varandra.

Jensen och Jensen (2008) hävdar att vårdnadshavare har den största rollen avseende vad som är bäst för barnet, precis som barnkonventionen (UNICEF Sverige, 2009) och läroplan för förskolan, Lpfö98 (Skolverket, 2010) menar. Jensen och Jensen (2008) menar att kontakten mellan förskollärare och vårdnadshavare är otroligt betydelsefull. En bra delaktighet i barnets dagliga vistelse på förskolan är avgörande för barnets välmående. Vårdnadshavare har ett stort ansvar för delaktighet och ansvar för sin egen vilja att öppna upp till en bra kontakt med förskolläraren. Delaktiga vårdnadshavare anser Jensen och Jensen (2008) är av stor vikt för förskolans verksamhet. Det ställer krav på förskolläraren att kunna leda ett föräldramöte och bjuda in vårdnadshavare till diskussion

Sandberg och Vuorinen (2007) menar att för att öka vårdnadshavares inflytande och delaktighet kan förskollärare utföra undersökningar som handlar om vad vårdnadshavare tänker om verksamheten. Detta kan enligt författarna ske genom att bjuda in vårdnadshavare på olika diskussionsmöten samt enkätundersökningar. För att vårdnadshavare ska bli mera delaktiga i verksamheten krävs det att förskolläraren använder den information som de har fått av vårdnadshavare angående verksamheten. Författarna anser att vårdnadshavare har ett stort behov av att få information angående förskolans verksamhet. Det finns även ett stort behov för förskolepersonalen att få tillgång till information om barnets intressen och erfarenheter. Vårdnadshavare behöver vara insatta i verksamhets mål för att kunna påverka förskolan. Författarna tar även upp olika fördelar och nackdelar med skriftlig information som en samverkansform. De hävdar att den dagliga dialogen kan utebli och inte bli lika

rik om förskolläraren ofta använder sig av skriftlig kommunikation. Detta ser författarna som en nackdel. Fördelarna är att förskolläraren kan nå alla vårdnadshavare samtidigt via informationsbrev. Vårdnadshavare har även möjlighet att läsa brevet när de vill. Vidare skriver de att veckobrev och månadsbrev är ett komplement till det dagliga samtalet med vårdnadshavare.

Förskollärarna i Sandberg och Vuorinens (2007) studie hävdar dock att vårdnadshavare inte tar till sig informationsbrev. Därför menar förskollärarna att vårdnadshavare är i behov av den personliga kontakten annars finns risk att viktig information uteblir. Vidare skriver författarna att bilder har fått en större betydelse i samverkanssammanhang, därför presenterar förskollärare i författarnas studie information med bild tillsammans med text. På ett föräldramöte har förskollärarna filmat och med hjälp av bilder presenterat verksamheten på ett tydligt sätt. Författarna menar att detta kan tyda på ett kreativt arbetssätt där förskolläraren strävar efter nya lösningar för att bemöta alla vårdnadshavares behov. De menar även att bilderna kan vara ett stöd till barnens kommunikation, interaktion, med vårdnadshavare och personal, så de har möjlighet att återberätta vad de skapat (Sandberg & Vuorinen, 2007). Vidare menar Sandberg och Vuorinen (2007) att information om hur barnet har ätit och sovit brukar oftast uppskattas av vårdnadshavare, vilket är information som framkommit i den studie som författarna utfört. Författarna beskriver att enligt deras studie så har vårdnadshavare önskat en rapporteringstavla som på ett enklare sätt kan visa barnets vardag samt vilka aktiviteter som gjorts. Vidare beskriver författarna att det kan vara ett stöd till barnets återberättande av sin vardag.

Harju och Tallberg-Broman (2013) påvisar att rätten till delaktighet kan ses som en rättslig del av samhället vi lever i. Detta leder till en ökad inkludering där vårdnadshavare känner sig delaktiga och att de har möjlighet att påverka och göra sin röst hörd. Författarna menar att vårdnadshavarens delaktighet ses som positivt. Detta kan kopplas vidare till vad Jensen och Jensen (2008) säger om delaktighet, nämligen som en positiv möjlighet som leder till inflytande och samverkan. Författarna menar vidare att vårdnadshavare som upplevs vara starkt delaktiga i verksamheten får höga förväntningar på sig och förväntas vara aktiva i olika sammanhang.

2.3 Samverkan mellan förskola och hem

Interaktion är ett centralt begrepp inom det sociokulturella perspektivet och kan bland annat komma till uttryck genom samverkan. Sandberg och Vuorinen (2007) uttrycker att samverkan kan ses som alla de informella och formella möten som sker mellan förskola och hem. De informella mötena kan exempelvis vara den dagliga kontakten mellan vårdnadshavare och personal. Även "Drop - in" där vårdnadshavare stannar en stund på avdelningen och har möjlighet att se sig omkring på avdelningen tillsammans med andra vårdnadshavare och personal kan ses som en samverkansform. Wanat (2010) och Sandberg och Vuorinen (2007) menar att vårdnadshavare vanligtvis brukar uttrycka sina tankar genom den dagliga kontakten till förskollärarna. Det här kan kopplas ihop med Harju och Tallberg-Broman (2013) som även de hävdar att den

dagliga kontakten är betydelsefull. Författarna har gemensamt att hallkontakten är en värdefull plats för samtal.

Vuorinen, Sandberg, Sheridan och Williams (2013) menar att förskollärarnas relation till barn och vårdnadshavare bör präglas av empati och uppmärksamhet. Författarna påvisar tre områden; kunskap, praktik och engagemang som är betydelsefulla inom den pedagogiska utvecklingen. En annan kompetens som författarna anser vara värdefull är att kunna knyta an till nya kontakter, där förskollärarna måste vara lyhörda och kunna kommunicera med vårdnadshavare.

Sandberg och Vuorinen (2007) uttrycker att ett gott samarbete mellan förskola och hem stärker vårdnadshavares tillit till verksamheten. Tilliten kan med ganska små medel skadas. Om exempelvis förskollärarna inte har uppmärksammat om något barn gjort illa sig under dagen kan tilliten mellan vårdnadshavare och förskollärare skadas. Wanat (2010) beskriver i sin studie att vårdnadshavares oro kan vara en svårighet i samverkansarbetet. Vårdnadshavare är oroliga att förskollärare ska döma dem utifrån deras privata liv, utanför förskolan. Wanats (2010) undersökning påvisar att lågutbildade vårdnadshavare inte känner att de har så mycket att tillföra. Författaren menar att det finns svårigheter i att göra alla vårdnadshavare delaktiga i verksamheten och då spelar inte utbildning och arbete någon roll.

Ivarsson-Johansson (2001) påvisar vikten av att personalens sociala kompetens är viktig och värdefull för relationsarbete mellan individer som rör sig i förskolans verksamhet. Författaren påvisar även vikten av barnets inskolning som betydelsefull, där vårdnadshavare per automatik blir insatt i förskolans verksamhet och får på så vis hjälp med barnets fostran. Därav är vikten av ett gott samarbete betydelsefullt och även avgörande för ett gott samarbete mellan förskola och hem. Författaren menar att vårdnadshavaren får en insyn i förskollärarens arbete genom att själva vara aktiva. Detta kan ge läraren en inblick i vårdnadshavarens och barnets vanor vilket i sin tur skapar en bättre relation.

3 Metod

I detta kapitel redogörs för den metod som används i denna studie, samt de forskningsetiska principer som studien utgått från.

3.1 Metodval

I den här studien har kvalitativa intervjuer använts som metod. Genom att använda kvalitativ intervjumetod fanns möjlighet att vara flexibla i frågeschema. Bryman (2011) menar att flexibiliteten i kvalitativ metod innebär att frågornas ordningsföljd kan ändras liksom uppföljning av svar. Författaren menar även att metoden är flexibel genom att om den enhet som används för inspelning under intervjun stängs av för tidigt, kan personen som utför intervjun anteckna vidare information som framkommer. För den här studien va det här ett bra metodval då frågeschemat inte behövde följas exakt som det

va sammanställt och det fanns möjlighet att anteckna det vi inte fick med på ljudupptagningen.

Bryman (2011) menar att kvalitativa intervjuer ger fylliga och detaljerade svar. Vidare menar författaren att vid kvalitativ intervjumetod spelas intervjuerna in och sedan skrivs ut. I den här studien används kvalitativa intervjuer för att synliggöra perspektiv från förskollärare och vårdnadshavare, ett färdigt frågeschema har använts (se bilaga 1-2). Vidare har metoden använts för att fånga intervjupersonens intresseområden. Författaren menar att genom kvalitativ metod är det vanligt att generalisera, vilket bör ske med försiktighet. Det här ger en bild av hur en grupp vårdnadshavare och förskollärare tycker och ger oss en bild av *hur* tankar kan gå. Bryman (2011) menar att det är värdefullt att känna sig trygg med de intervjufrågor som finns för att minimera riskerna att den intervjuade personen blir osäker. Den här strategin användes i arbetet då frågorna övades in i förväg så att hela situationen blev avslappnad och säker.

Formulering av frågor kan skilja sig mellan de personer som intervjuas hävdar Bryman (2011). I det här arbetet varierar följderna av frågorna för att intervjuerna skulle bli så lättsamma och följa intervjupersonens intresse. Några frågor formulerades om för säkrare svar. Intervjufrågorna bearbetades successivt fram och har redigerats ett flertal gånger för att de skulle passa syftet med studien. Denscombe (2000) påvisar att fördelarna med intervju som metod är att frågor lätt kan följas upp om det behövs och att forskaren lätt kan gå in på djupet.

3.2 Urval

Studien bygger på bekvämlighetsurvalet. Det faller sig mest naturligt för den här studien eftersom det inom relativt kort tid skulle utföras åtta intervjuer samt att resultatet skulle sammanställas. Förskollärarna i studien arbetar på avdelningar med ett åldersspann på ett till fem år och vårdnadshavarna har barn i förskolan i åldern två till fem. De förskolor som förskollärarna arbetar på är tre olika, där två förskollärare arbetar på samma. Förskolorna ligger i stockholmsområdet och samtliga har fyra avdelningar. Vårdnadshavarna är även de från stockholmsområdet men har sina barn på andra förskolor än de som förskollärarna i studien arbetar på.

Enligt Bryman (2011) betyder bekvämlighetsurvalet att man använder sig av personer som finns åtkomliga och lättillgängliga i ens omgivning. Bekvämlighetsurvalet bygger på personer i vår närhet, dock väljs inte de närmaste då det kan påverka resultatet. Åtta intervjuer utfördes, samtliga transkriberades för att få en djupare förståelse för resultat.

3.3 Genomförande

När intervjupersonerna godkände att medverka i studien togs kontakt med dem via telefon för att informera mer utförligt om studien. Intervjuerna till förskollärarna har skett på förskolan i deras personalrum och med vårdnadshavarna i deras hem. Intervjuerna delades upp mellan oss studenter så att en utav oss tog hand om intervjuerna med förskollärare och en utav oss tog

intervjuerna med vårdnadshavare. Ett missivbrev sammanställdes (se bilaga 3-4) och gavs ut till deltagarna vid ett personligt möte. Deltagarna gav sitt godkännande på plats efter att de läst missivbrevet. Under utförandet av intervjuerna spelades samtalen in för att sedan transkriberats. Deltagarna var medvetna om att de kunde pausa när som helst samt att de inte behövde besvara alla frågor. Intervjuerna längd var mellan 17 och 25 min. Personer att intervjua valdes ut i relevans till studiens syfte. Deltagarna tillfrågades ca tre veckor innan tänkt datum för utförande av intervjuer. Förskollärarna i studien blev tillfrågade utifrån den utbildning som de har samt intresse för samverkansarbete och delaktighet mellan förskola och hem. Vårdnadshavarna har valts ut utifrån sitt engagemang till deltagande och intresse för samverkansarbete och delaktighet mellan förskola och hem.

I transkriberingarna valdes icke relevant information bort, som när intervjuerna kommit in på ett sidospår som inte varit relevant för syftet i studien. Det här sättet har använts för att lägga fokus på den information som besvarat syftet och de frågeställningar som satts upp för studien. Det här tillvägagångssättet valdes för att inte lägga vikten på den information som inte var relevant för syfte och frågeställningar. Genom att sortera bort icke relevant information på en gång blev det enklare att hitta den röda tråden och endast ta med det som var relevans för studien. Vi lyssnade på ljudupptagningarna flera gånger och pausade för att anteckna relevant information.

3.4 Analyismetod

För att underlätta bearbetning av material och för att hitta en röd tråd i studien så markerades texten som transkriberades i olika färger. Även noteringar i marginalen har gjorts. Det här användes för att lättare identifiera likheter och skillnader samt för att se återkommande mönster. Under hela processens gång har vi två studenter som utfört studien haft fortlöpande samtal om den information som framkommit. Samtal med varandra har varit betydelsefullt för att förstå varandras synsätt på den information som framkommit vid intervjuerna. Genom att förstå varandras synsätt har ett gemensamt resultat vuxit fram. Bearbetning av texten i studien har skett kontinuerligt.

3.5 Tillförlitlighet

Utgångspunkt för studien är att se varje person som pålitlig och att det som kommer fram i intervjuerna i största mån är sanningen. I studien är utgångspunkten att det är sanningen som sägs.

Det finns nackdelar med intervjuer enligt Denscombe (2000) där författaren hävdar att varje intervju är unik på sitt sätt och intervjuer kan skilja mycket från person till person. Det finns inget korrekt svar och detta kan ha en mindre gynnsam påverkan på tillförlitligheten. Författaren menar att information från intervjuerna bygger på vad personerna säger, än vad de gör i praktiken, och det betyder att allt som kommer fram i intervjuerna inte skildrar sanningen.

Bryman (2011) menar att för att se till att tillförlitligheten är så stor som möjligt behöver forskaren gå igenom hela forskningsprocessen, alltså formuleringar,

intervjufrågor, syfte och frågeställningar, intervjupersoner, anteckningar, litteratur samt annan data som är relevant för studien. Denna granskning utfördes innan intervjuerna påbörjades för att känna oss trygga och säkra.

3.6 Etiska aspekter

I den här studien är hänsyn tagen till de etiska aspekterna från Vetenskapsrådet (2011). Informationskravet lyftes fram genom att informera de intervjuade om deras rätt till deltagandet. De intervjuade gav sitt samtycke innan intervjuerna påbörjades. Den intervjuade kunde när som helst avbryta sin medverkan, på så sätt används samtyckeskravet.

Insamlade uppgifter har endast använts i studiens sammanhang och går under nyttjandekravet. Det här är en studentuppsats och kommer att publiceras på Diva, vilket deltagarna har informerats om. Diva är en söktjänst och ett öppet arkiv för forskningspublikationer och studentuppsatser.

Konfidentialiteten används genom att inte sprida informationen vidare och den intervjuade går inte att identifiera. Dessa etiska aspekter har vi tagit hänsyn till genom hela arbetets process, från datainsamling och genomförande till resultat genom att följa Vetenskapsrådets etiska aspekter.

4 Resultat och analys

I det här avsnittet följer det resultat som framkommit av våra intervjuer. Alla citat är direkt tagna från respektive intervjupersoners ord och är inte omgjorda på något sätt. Vygotskijs teorier om människan ligger som en röd tråd genom hela resultatet, då hans teori grundar sig på språket som ett medel för kommunikation. Det här beskrivs som tidigare nämnt för ett sociokulturellt perspektiv och går hand i hand med resultatet i studien då interaktion ses som en stor del för att kunna ha ett positivt samverkansarbete (Strandberg, 2009)

4.1 Samverkansarbetet mellan förskollärare och vårdnadshavare

I det här avsnittet påvisas främst likheter men även vissa skillnader mellan förskollärare och vårdnadshavare inom begreppet samverkan. Skillnader framhävs inte som så stora utifrån de intervjuer som utförts. De kategorier avseende samverkan som framkom genom intervjuerna var bemötande samt val av material och idéer. Resultatet tar upp både förskollärares och vårdnadshavares syn på samverkan med dess likheter och skillnader samt vad som är gemensamt. De gemensamma samverkansformer som framkommit är drop in-fika, föräldramöten, månads/veckobrev och den daglig kontakten.

4.1.1 Förtroende och bemötande mellan förskollärare och vårdnadshavare

Förskollärare och vårdnadshavare ser det dagliga samtalet, telefonkontakt, informationstavla och informationsblad som positiva samverkansformer i

bemötandet mellan förskola och hem. Bemötandet ser både förskollärare och vårdnadshavare som viktigt och betydelsefullt för en bra samverkan. En förskollärare anser att det känns som vårdnadshavaren tror att de kliver in i förskollärarens yrke om de ifrågasätter verksamheten. Förskolläraren anser att vårdnadshavaren ska fråga då hans arbete är att samverka med vårdnadshavaren. Vårdnadshavare i studien påvisar att det är viktigt att känna förtroende för förskolan för en bra kontakt ska kunna hållas. Ivarsson-Johansson (2001) påvisar i sin avhandling vikten av förskollärarens insyn om barnets hemförhållanden och att de även bör ha en bra kontakt med barnets vårdnadshavare. Det här är gemensamma drag hos de förskollärare och vårdnadshavare som deltagit i den här studien.

Vårdnadshavare i den här studien anser att de har ett stort förtroende på förskollärares kompetens vilket gör att vårdnadshavare kan känna sig trygga med verksamheten. Förskollärare i den här studien menar att vårdnadshavare bör ifrågasätta verksamheten. Det här kan styrkas i vad Ivarsson-Johansson (2001) menar, då författarna påvisar vikten av förskollärares sociala kompetens. Det är något som påverkar relationsarbetet i förskolans verksamhet.

En vårdnadshavare säger;

är det en bra grupp av fröknar så märker man det... som nu känns det ganska stabilt, dom har en slags harmoni... dom kompletterar varandra bra... sen känner jag ändå att jag litar ganska mycket på fröknarna att dom gör ett bra jobb... jag känner inte det här behovet att komma och kontrollera vad dom sysslar med...visst man kan ju vara med och se rutinerna för dagen och så där

Det sociokulturella perspektivet påvisas här i och med att Säljö (2010) beskriver Vygotskijs teorier om människan som att språket finns mellan oss människor, men även som ett tänkande språk inne i oss. Det här handlar om samspelet mellan människor vilket är betydelsefullt att bejaka i samverkansarbetet mellan förskola och hem. I bemötandet mellan vårdnadshavare och förskollärare är interaktionen mellan de båda grupperna betydelsefullt, vilket är vad det sociokulturella perspektivet handlar om.

4.1.2 Informationsutbytet mellan förskollärare och vårdnadshavare

Alla förskollärare som har intervjuats menar att den dagliga kontakten och informationsutbytet vanligtvis sker vid hämtning och lämning. Några av förskollärarna anser att hallen är den främsta platsen för informationsutbyte. Även vårdnadshavare i studien ser just hallen som en central plats för informationsutbytet.

I intervjuerna med förskollärare och vårdnadshavare framkommer det att samtal handlar om hur barnets dag har varit. Även information om vilka aktiviteter barnet gjort och lite om de läroplansmål som berörts kan det dagliga samtalet handla om. Information om vad som serverats till lunch samt om barnet skött magen och sovit är betydelsefullt att uppmärksamma i den dagliga kontakten. Den information som sker mellan förskollärare och vårdnadshavare

är främst på morgon vid lämning och eftermiddag vid hämtning vilket framkommer i intervjuerna med både förskollärare och vårdnadshavare. Det som framkommer i intervjuerna är att det på morgonen mestadels är information om hur barnets natt varit och om något särskilt hänt och på eftermiddagen sker en mer utförlig dialog om hur dagen varit och vad barnet gjort på förskolan.

En vårdnadshavare ser det som betydelsefullt att få veta om hens barn slagit sig och för en annan är det relevant att veta om barnet skött sin mage och sovit bra. Förskollärarna har gemensamt att de anser att lämningen av barnen ofta sker fort och det inte är så mycket prat med vårdnadshavare då. En förskollärare funderar:

Lämningen av barnen sker ofta fort... Jag undrar om det är för att föräldrar är stressade till sina jobb

Genom intervjuerna påvisas det att det är vanligt förekommande med en almanacka i hallen där förskolläraren och annan personal kan skriva vad som gjorts under dagen, men även för att skriva om aktiviteter som ska komma. Vårdnadshavare i studien menar på att det finns en almanacka i hallen, samt dokumentation, dock är det ibland stressigt att hinna titta och hinna läsa vad det står, säger vårdnadshavare som deltagit i studien. En vårdnadshavare menar att:

Ja asså de finns ju en sån där almanacka i hallen där dom skriver vad dom gjort under dagen och sånt... men oftast så är det så mycket annat runt omkring som händer och jag känner inte att jag hinner läsa det som står. Visst det är en samverkansform men jag föredrar nog hellre den mutliga dialogen med pedagogerna

En annan vårdnadshavare säger:

Information får man oftast vid lämningar och hämtningar och den tycker jag är jätteviktigt därför att ibland kan man känna sig lite stressad och så ska man hit och dit och sen springa till jobbet och samma ska när man ska hämta och man måste laga mat

Gemensamt hos förskollärarna är att samtliga skriver månads eller veckobrev för att ge information till vårdnadshavare om förskolans verksamhet. I breven står det om vad som hänt på förskolan den senaste tiden, olika projekt som pågår eller om förskolan önskar hjälp att samla in återbruksmaterial. Även information om ledighet finns med i breven. Förskollärare i den här studien anser att nackdelen med månads eller veckobrev är att inte alla vårdnadshavare verkar läsa dem. Det här ses som gemensamt hos de flesta förskollärare som intervjuats och framkommer även som gemensamt från de vårdnadshavare som intervjuats. En förskollärare säger:

Vissa tar ju hem dom där veckobreven men andra struntar i dom, jag vet inte, känns ju tråkigt att dom inte tar sig tid att läsa breven. Det handlar ju om deras barn. Men jag vet att vissa läser dom

Förskollärare i studien säger att om inte alla läser brev så kan värdefull information utebli därför menar en förskollärare att de alltid skriver i almanackan i hallen för att ge vårdnadshavaren fler möjligheter att ta del av informationen.

Även utemiljön, gården som barnen vistas på, är ett utrymme för informationsutbyte vid hämtning och lämning.

En förskollärare berättar att vårdnadshavare oftast tar kontakten själva för att höra om dagen och berättar att:

Ibland kan man ju tycka att barnen kan berätta själva vad de gjort, i alla fall de äldre barnen. Pratet är för det mesta ganska ytligt...ja alltså att vi varit ute och så

En vårdnadshavare uttrycker att när information uteblivit, som i hans exempel då barnet berättar att hen blivit riven på av ett annat barn, så sjunker tilliten till förskolläraren. Vårdnadshavaren påpekar dock att detta kan vara av ren glömska och behöver inte betyda att de struntat i att lämna informationen. I de intervjuer som genomförs påvisas det att föräldramöten och drop in-fika är centrala delar för informationsutbytet mellan vårdnadshavare och förskollärare. En vårdnadshavare menar att på möten har hen chans att uttrycka sina åsikter och en annan vårdnadshavare säger att på möten finns möjlighet att träffa andra vårdnadshavare samt prata med förskollärarna och hinna se dokumentationer och annat inne på avdelningarna.

I den här studien kan likheter kopplas till Sandberg och Vuorinen (2007), som anser att just hallen är en central punkt i samverkansarbetet. Hallen är den plats där den största delen av den dagliga kontakten sker mellan förskollärare och vårdnadshavare. Det är gemensamt även för vårdnadshavare i den här studien, som ser hallen som en central punkt för informationsutbytet. Samverkan mellan förskola och hem kan vara drop-in fika, likaså föräldramöten där vårdnadshavare har möjlighet att stanna på avdelningen en stund och samverka med personal och andra vårdnadshavare, menar Sandberg och Vuorinen (2007). Det här är likheter i vad de förskollärare och vårdnadshavare som intervjuats i den här studien säger om föräldramöten och drop-in, då de anser att det är en betydelsefull del av informationsutbytet.

Sandberg och Vuorinen (2007) hävdar att förskollärarna inte tar till sig informationsbrev och är därför beroende av den dagliga kontakten. Det finns stor risk att den viktiga informationen uteblir om vårdnadshavare inte får tillgång till informationen från flera kanaler. Intervjuerna som utförts i den här studien visar att förskollärare och vårdnadshavare kan känna stress, men ser att informationsutbytet ändå är betydelsefullt för samarbetet.

Ivarsson-Johansson (2001) påvisar i sin avhandling att det är betydelsefullt för förskollärare att ha information i barnets dagliga situation och rutiner, för att kunna arbeta mot samma mål som vårdnadshavaren. Utifrån de intervjuer som utförts syns en röd tråd att förskollärarna ska ha information i barnets vanor och om något särskilt inträffat på morgonen som kan påverka barnets dag, som t.ex. sömn, mat och liknande.

4.1.3 Idéer och material från hemmet

Förskollärare i den här studien menar att ett bra sätt för samverkan är att be vårdnadshavaren hjälpa barnet att välja ut material hemifrån som kan användas i verksamheten. Materialet kan vara till exempel en bok, som kan förhöja

intresset hos det enskilda barnet. Ytterligare en förskollärare berättar att om vårdnadshavaren meddelar något dess barn har extra intresse för så försöker de hitta material som ska passa i en lärandesituation. I de intervjuer som utförts framkommer det inte så tydligt vad vårdnadshavare tycker om att själva tillföra material i verksamheten som kan gynna barnets lärande. Dock, en vårdnadshavare menar att hans barn gärna tar med en bok ibland vilket upplevs positivt av förskollärare och barn på förskolan. Förskollärare i studien påvisar att det är en del i samverkansarbetet att låta barn, i samråd med sin vårdnadshavare, välja ut tillexempel en bok att ta med sig till förskolan.

En förskollärare berättar att pedagogerna på hans förskola tar till sig tips och idéer från vårdnadshavare. Tipsen måste i vissa fall brytas ner och blir mer lättarbetade, om tipsen är för orimliga det som föreslås. Förskolläraren syftar på att en del vårdnadshavare har höga krav på förskollärarna och hen anser inte att det är hans och pedagogernas skyldighet att ställa upp på allt för orimliga krav:

Självklart tar vi tacksamt emot tips, men det kommer ju inte så jättemycket tips från föräldrar faktiskt

Gemensamt för övriga förskollärare är att de tar till sig tips och idéer från vårdnadshavare och försöker uppfylla önskemål så gott det går. Det framkommer i intervjuerna att lyhörda förskollärare höjer kvalitén i förskolan. En förskollärare berättar att de håller kontakten med vårdnadshavare och berättar hur det går att uppfylla just deras förslag. I den litteratur som har bearbetats i den här studien framkommer det inte någon relevant information om val av material. Dock, läroplan för förskolan, Lpfö98 (Skolverket, 2010), påvisar att verksamheten ska anpassas till alla barn i förskolans verksamhet. Det här kan kopplas till det som vårdnadshavare säger om att hans barn tagit med en bok till verksamheten vilket uppskattades av både förskollärare och andra barn på avdelningen. Genom att barn tar med något hemifrån som intresserar barnet så anpassas verksamheten i samverkan med hemmet.

4.2 Delaktighet mellan förskollärare och vårdnadshavare

I det här avsnittet påvisas främst likheter men även vissa skillnader mellan förskollärare och vårdnadshavare inom begreppet delaktighet. Skillnader framhävs inte som så stora utifrån de intervjuer som utförts. Resultatet tar upp både förskollärares och vårdnadshavares syn på delaktighet med dess likheter och en del skillnader samt vad som är gemensamt. De gemensamma formerna av delaktighet är insyn och deltagande i verksamheten samt inflytande och rättigheter.

4.2.1 Förskollärares och vårdnadshavares kunskaper om sina rättigheter i förskolans verksamhet

Av de vårdnadshavare som intervjuats framkommer det att de ser sina rättigheter som stora. Vårdnadshavare menar på att de har sina barn i verksamheten och med det har de rättigheter att få ta del av den dagliga verksamheten. Vårdnadshavare anser sig även ha rättigheter att få reda på hur barnet utvecklas inom språk och andra områden. De anser sig även ha rätt att veta om barnet har blivit utsatt för något, exempelvis hamnat i en konflikt med

ett annat barn, eller gjort illa sig. En vårdnadshavare påpekar även att hen tror sig ha många rättigheter inom flera olika områden

Samtliga förskollärare i den intervjustudie som utförts har svårt att komma på vad de har för rättigheter, däremot berättar två av dem om att de är skyldiga att anmäla vid misstanke om att barn far illa. Förskollärarna påvisar även sin skyldighet att uppmärksamma och arbeta efter läroplanen för förskolan samt att de har ett ansvar, och skyldighet, att anpassa verksamheten till alla olika barns intressen. Det här var något som förskollärarna var överens om, dock framförde de sina åsikter på olika sätt. En förskollärare berättar om sina skyldigheter och menar att det här är en form av delaktighet mellan förskola och hem:

Som förskollärare har jag ett ansvar att dela med mig av information till vårdnadshavaren som rör barnet

Harju och Tallberg-Broman (2009) menar att delaktighet kan ses som en rättighet som vårdnadshavare har. Det bidrar då till en inkludering där vårdnadshavaren har större inflytande att göra sin röst hörd. I intervjuerna framkommer det att vårdnadshavare ser sina rättigheter som stora och att de har rätt att ha en insyn i verksamheten. Förskollärare som intervjuats har svårt att se sina rättigheter men ser däremot mest skyldigheter. Läroplan för förskolan, Lpfö98 (Skolverket, 2010), påvisar att alla barn i förskolan har samma rättigheter oavsett etnisk bakgrund. Vidare påvisar läroplanen för förskolan att vårdnadshavare har rätt att vara med och påverka verksamheten inom de nationella målen (Skolverket, 2010).

4.2.2 Samtal och information mellan förskollärare och vårdnadshavare

En vårdnadshavare vill gärna se en mer omfattande dialog om barnets utveckling inom olika områden, så som teman som matematik, lagt pussel eller andra aktiviteter. Det framkommer i intervjuerna med både förskollärare och vårdnadshavare att samtalet mellan människor, är betydelsefull för vårdnadshavarens delaktighet i verksamheten. En vårdnadshavare berättar att hen kan se sig själv som delaktig om det finns utrymme från hens egen sida. Med det menar intervjupersonen att om information ges i förväg om tex en utflykt, kan vårdnadshavaren ha möjlighet att vara med. I annat fall vill vårdnadshavaren gärna vara med i verksamheten under någon dag och säger:

När tiden finns kan jag vara med barnen nån dag... ja alltså på förskolan, det uppskattas. Och då kan jag se vad som sägs och görs och sedan finns möten. Anser jag att det finns problem så tar jag upp de på en gång

Det framkommer från en av vårdnadshavarna att förskollärarna gärna ska berätta om utflykter i god tid. Den vårdnadshavare som anser det här menar på att hens barn behöver förberedas mentalt och det är något som förskollärarna bör ha i åtanke. Vårdnadshavaren påvisar att informationen som sker från förskollärarens sida är väldigt viktig. En förskollärare som bara arbetat ca två månader på förskolan tycker det är svårt att se hur vårdnadshavare är delaktiga i verksamheten, dock kan hen berätta om att föräldrafika och föräldramöten är en positiv del av delaktighet mellan vårdnadshavare och förskollärare.

En av vårdnadshavarna berättar att vissa ramfaktorer, som stress och mycket arbete, hindrar hen från att vara så delaktig som hen egentligen vill vara. Hinder som framkommer är bland annat stress som påverkar negativt. Dock känner sig vårdnadshavaren trygg och litar på förskollärarens kunskaper och litar på att de gör ett bra jobb. En annan vårdnadshavare berättar att hen varit med som en ”extra pedagog” vid olika utflykter och hen ser det som ett positivt sätt att vara delaktig i verksamheten:

Ja jag har varit med vid utflykt ibland och det har varit roligt. Då får jag ju se mitt barn i verksamheten och hur de jobbar och så och jag tror personalen uppskattade att jag var med och hjälpte till lite

Förskollärarna som intervjuats har gemensamt att de dokumenterar för att synliggöra för vårdnadshavare vad de gör, men dokumentationen är även för deras skull samt för att visa barnen deras eget lärande. Gemensamt för nästan alla förskollärare som intervjuats är att de sätter upp bilder i hallen eller har ett bildspel igång med nytagna bilder och det uppfattas som positivt från vårdnadshavare. Vårdnadshavare menar att ju mer förskolläraren berättar angående hens barn, desto bättre förutsättningar är det för ett gynnsamt samverkansarbete mellan förskola och hem. Samtal, interaktionen mellan förskollärare och vårdnadshavare, ser båda grupperna som betydelsefullt för en bra delaktighet mellan de.

En av vårdnadshavarna uttrycker en vilja om att ha mer och tydligare insyn om hur barnets utveckling fortlöper, dels för att se hur utvecklingen sker hemma parallellt med hur det går på förskolan. Det finns en önskan hos en vårdnadshavare om någon form av app eller mms, där förskollärarna kan dela med sig av bilder på barnet på ett lätttsamt sätt

På den förskola som mitt barn gick på förut så skickade de mms på mitt barn där han lekte och hade jättekul. Jag tyckte det var jätteroligt att få en bild på mitt barn och se han glad om morgonen. Småsaker kan göra stor skillnad

Persson och Tallberg-Broman (2009) hävdar att i dagens samhälle så har vårdnadshavare inte lika mycket tid över till sina barn. Detta beroende på all stress som förekommer. I den här studien framkommer det att bland annat stress gör att vårdnadshavare inte är så delaktiga som de hade velat vara. Det finns inte lika stor möjlighet att vara lika insatt i förskolans verksamhet som de var förr hävdar Persson och Tallberg-Broman (2009). Det här kan kopplas till vad vårdnadshavarna säger i intervjuerna i den här studien. En vårdnadshavare hävdar att det finns en önskan om mera delaktighet, dock så är det olika ramfaktorer som hindrar. Vårdnadshavare som har intervjuats säger sig ha möjligheten att delta i verksamheten och vara med som en ”extra pedagog” vid olika utflykter. Det här anses vara en positiv chans till delaktighet.

Jensen och Jensen (2008) menar i sin studie att vårdnadshavare önskar mera dokumentation om barnens utveckling och lärande. Vidare menar författarna att om det finns god delaktighet kring barnets vistelse i förskolan, kan de vara avgörande för barnets hälsa och välmående. Det här kan kopplas till vårdnadshavaren som har intervjuats, som brukar följa med avdelningen på

olika utflykter. Där hen ses som en ”extra pedagog” vilken hen anser vara en positiv delaktighet.

5 Diskussion och slutsats

Syftet med studien var att undersöka vårdnadshavarens upplevelser av delaktighet i förskolans verksamhet samt hur förskollärare skildrar delaktighet mellan förskola och hem i praktiken.

5.1 Svar på frågeställningar

Hur gestaltas vårdnadshavarens delaktighet i samverkansarbete mellan förskola och hem?

Samverkansarbetet mellan förskola och hem gestaltas genom drop in-fika, föräldramöten och det dagliga samtalet. Även bemötande, information via månads eller veckobrev samt val av material ses som betydelsefulla samverkanssituationer. Informationsutbytet som sker mellan vårdnadshavare och förskollärare ses som viktigt och betydelsefullt för både förskollärare och vårdnadshavare. Det dagliga samtalet ser både förskollärare och vårdnadshavare som oerhört viktigt i samverkansarbetet mellan förskola och hem. Vårdnadshavarens delaktighet gestaltas genom interaktionen mellan dem och förskollärare, vilket framkommer i de intervjuer som utförts.

På vilket sätt skildras delaktighet mellan förskola och hem i verksamheten av förskollärare?

Utifrån de intervjuer som utförts ser vi att delaktighet skildras med bland annat rättigheter mellan vårdnadshavare och förskollärare. Rättigheter är ett begrepp som förskollärare och vårdnadshavare inte vet så mycket om. Förskollärare anser att de har många skyldigheter i sitt yrke. Delaktighet yttrar sig med insyn och deltagande i verksamheten samt inflytande. Förskollärare bjuder in vårdnadshavare att delta i verksamheten, men även genom att de välkomnar vårdnadshavare att komma med förslag till verksamheten.

5.2 Diskussion

Förskollärarna använder sig gärna av en anslagstavla för att föra information vidare till vårdnadshavare. Utöver anslagstavlan, som ofta sitter i hallen, är det dagliga mötet en god möjlighet för samverkan mellan förskola och hem. Vi kan dra paralleller mellan dessa två samverkansformer till det som Sandberg och Vuorinen (2007) menar att det bör finnas en personlig kontakt samt en skriftlig.

Det finns vårdnadshavare som inte läser den information som kommer med brev där av är den dagliga kontakten och kommunikationen oerhört viktig. Som vi ser i de intervjustudier vi gjort så framkommer det även att förskollärare inte tror alla vårdnadshavare läser informationsbrev, och då uteblir viktig information om verksamheten. Sandberg och Vuorinen (2007) menar att om inte alla läser breven kan det vara bra med bilder för att väcka vårdnadshavares

uppmärksamhet och intresse. Det är något vi kan tyda som positivt av de förskollärare vi intervjuat som visar dokumentationer och bildspel i framförallt hallen.

Det sociokulturella perspektivet som har sitt ursprung från Lev Vygotskijs teorier ser vi som en röd tråd genom hela denna studie. Läroplan för förskolan, Lpfö98 (Skolverket, 2010), anser vi ha en grund i det sociokulturella perspektivet och det har betydelse för vår studie då läroplanen innehåller en stor del om samverkan mellan förskola och hem, vilket vi även påvisat i den här studien. I läroplanen framkommer det att interaktion mellan människor är betydelsefullt, likaså delaktighet, mångfald och kommunikation. De här delarna är oerhört betydelsefulla för vårt resultat då vi ser att just interaktion mellan människor och kommunikation är framhäande utifrån de intervjustudier vi utfört. Interaktion och kommunikation framhävs i den dagliga kontakten mellan förskola och hem. Genom en tydlig information mellan förskollärare och vårdnadshavare anser vi att den dagliga dialogen är värdefull för samverkan och delaktighet. Savacool (2011) menar i sin studie att det är viktigt att samtala med vårdnadshavare då det gynnar en bra relation mellan förskollärare, vårdnadshavare och barn. Genom de intervjuer vi utfört, med både förskollärare och vårdnadshavare, ser vi att det dagliga samtalet är betydelsefullt och vi kan dra slutsatsen av att samtliga har en god kommunikation med varandra vilket gynnar dess samverkansarbete.

5.3 Slutsats

Det är betydelsefullt att bejaka det sociokulturella perspektivet i bemötandet mellan vårdnadshavare och förskollärare. Det sociokulturella perspektivet handlar om interaktionen mellan människor och det är betydelsefullt att en bra dialog finns mellan parterna för att ett gott samverkansarbete ska kunna uppnås.

Vårdnadshavaren har det yttersta ansvaret för barnet och att denne är väl insatt i förskolans verksamhet gynnar barnets utveckling och lärande. Jensen och Jensen (2008) påvisar vikten av ett nära samarbete mellan förskola och hem och de menar att förskollärare och vårdnadshavare tillsammans skapar de bästa förutsättningarna för barnets utveckling och lärande. Detta poängteras även i läroplan för förskolan, Lpfö98 (Skolverket, 2010), som säger att förskolan ska komplettera hemmet och ge de bästa förutsättningarna för ett mångsidigt lärande, samt att vårdnadshavare ska ha det yttersta ansvaret för barnets fostran och utveckling. Detta styrks även av barnkonventionens artikel fem där det också står att vårdnadshavaren har huvudansvaret för barnets uppfostran och utveckling (www.unicef.se).

5.4 Förslag till fortsatt forskning

Vi tror att en vidare undersökning inom dokumentation riktad mot vårdnadshavare kan påverka samverkansarbetet positivt. Med det menar vi att en särskild dokumentation speciellt anpassad för vårdnadshavare kan uppmärksamma och fånga intresset för förskolans verksamhet mer och ge en positiv insyn i verksamheten samt en bredare förståelse. En dokumentation mot

vårdnadshavare kan vara en speciell app, forum, blogg eller bildspel med citat att få tillgång till, där vårdnadshavaren kan skriva egna kommentarer, frågor om verksamheten eller ge tips osv. Genom att utöka samverkansarbetet så mycket som möjligt anser vi att den svenska förskolans kvalité kan höjas ytterligare. Vi har även funderat på hur förskollärare ska få vårdnadshavare att bli mer intresserade av verksamheten och vilja engagera sig mer. Något vi tror kan gynna samverkansarbetet är att få vårdnadshavare att känna sig mer välkomna i verksamheten. Det här kan ske genom att i hallen ha särskilda krokar och skoplatser där de kan hänga av sina kläder. Det här ger en mer välkomnande atmosfär för vårdnadshavaren att få en insyn i verksamheten, anser vi.

I den här studien har vi inte gått in på inskolning av barnen då vi ville begränsa oss och ramfaktorer som tidsaspekten har gjort att vi behövt välja bort vissa bitar. Dock, Ivarsson-Johansson (2001) beskriver just inskolningen som betydelsefull för att ge vårdnadshavare en insyn i verksamheten. Författaren menar att vårdnadshavare får en insyn genom att själva vara aktiva. Vi ser det här som intressant och vill i vårt arbete som blivande förskollärare gärna fundera mer på hur vi kan använda vårdnadshavare som en positiv resurs inom samverkansarbetet. Vi anser att inskolningen är ett bra tillfälle att ta till akt för att lära känna vårdnadshavare lite närmre och bygga upp en förtroendefull kontakt oss emellan.

5.5 Relevans för förskolläraryrket

Det är betydelsefullt med en bra interaktion mellan förskollärare och vårdnadshavare för att utföra ett bra samverkansarbete mellan förskola och hem. Det är även viktigt att förskollärare uppmärksammar hur delaktigheten som sker mellan förskola och hem synliggörs. Samverkansarbete och delaktighet mellan förskola och hem har en stor betydelse för förskolläraryrket. Den här studien har varit betydelsefull för oss som blivande förskollärare då vi har fått en ökad insyn på samverkansarbete och delaktighet mellan förskola och hem. Vi tror, och hoppas, att den här studien kan ge stöd för verksamma förskollärare samt övrig personal i förskolan.

Läroplanen för förskolan, Lpfö98 (Skolverket, 2010) påvisar att förskolan ska vara ett komplement till hemmet samt att vårdnadshavare, i samarbete med förskolan, ska se till att alla barn får en rättvis möjlighet till utveckling efter sina egna förutsättningar. Det här är något alla i förskolan måste ta till sig, och i diskussion med sitt arbetslag samtala om anser vi som blivande förskollärare.

Den studie vi utfört påvisar att den pedagogiska verksamheten är beroende av en bra samverkanssituation och delaktighet mellan förskola och hem. Studien påvisar även att det är uppskattat när förskollärare tar till sig tips och visar på en öppenhet inför det dagliga samtalet med vårdnadshavare. Det finns kopplingar inom det här till den litteratur som använts i studien, bland annat författarna Jensen och Jensen (2008) som menar att öppenhet betyder att alla parter ska känna sig bekväma och avslappnade i situationen. Att som förskollärare tänka på sitt förhållningssätt och bemötande är viktiga delar inom yrket, samt att vårdnadshavare får möjlighet till insyn i verksamheten. Ett gott

samarbete mellan förskola och hem gynnar förskolläraryrket, och på sikt hoppas vi vårdnadshavare har en god och daglig insyn i förskolläraryrket och verksamheten. Det är även av stor vikt att informera vårdnadshavare om dess rättigheter som de har i verksamheten. Det här kan påverka yrket positivt genom att vårdnadshavare blir väl insatta och får en större förståelse för yrket.

För att knyta ihop säcken med några ord anser vi att bemötande, inflytande och en givande daglig kontakt mellan förskola och hem är avgörande för barnets utveckling och lärande. Vi anser även att de här orden är avgörande för en bra samverkan och delaktighet mellan förskola och hem. Att arbeta tillsammans med barn och vårdnadshavare är ett livslångt lärande, med nya utmaningar varje dag.

5.6 Metoddiskussion

Vi anser att den metod vi använt oss av, kvalitativ intervjumetod, fungerade väldigt bra för oss för att arbeta med syfte och frågeställningar. Vi fick en bra förståelse från både förskollärare och vårdnadshavare och vi kunde hålla en avslappnad stämning genom hela intervjuerna. Vi kunde lätt gå mellan frågorna och byta frågor, alltså inte följa det exakta frågeschemat. Det här ansåg vi gav ett flyt i intervjuerna. Vi kunde vara flexibla och frågorna gav oss utförliga svar.

Ljudupptagningarna var bra för oss som utförde studien, dock blev några av de intervjuade personerna något obekväma i början och samtalet blev lite stelt. Det här släppte dock och intervjuerna kunde flyta på bra. Transkriberingarna gav oss bra material, vilket vi inte hade fått om vi endast antecknat intervjuerna. Genom det här sättet att arbeta fick vi bra material för att arbeta med den här studien.

6 Referenslista

- Bryman, A. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. (2 uppl.) Stockholm: Liber.
- Denscombe, M. (2000). *Forskningshandboken- för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. Lund: Studentlitteratur.
- Hedenberg, L. & Pilt, I. (2015). *Vårdnadshavarens delaktighet- med fokus på samverkansarbetet i förskolan*. Opublicerat inlämningsarbete. Mälardalens högskola.
- Ivarsson-Jansson, E. (2001). *Relation hem-förskola Intentioner och uppfattningar om förskolans uppgift att vara komplement till hemmet 1990-1995*. Umeå: Umeå Universitet, Pedagogiska Avhandlingar.
- Lärarnas riksförbund. (2015). *Skolans styrdokument*. Stockholm. Från www.lr.se/duidnyrkesroll/lararesbefogenheter/skolansstyrdokument.4.3cb716391262c0511b800075.html.
- Nationalencyklopedin. (2015).
- Persson, S & Tallberg Broman, I. (2002). "Det är ju ett annat jobb" Förskollärare, grundskollärare och lärarstuderande om professionell identitet i konflikt och förändring. *Pedagogisk forskning i Sverige* 7(4):257–278.
- Sandberg, A. & Vuorinen, T. (2007). *Hem och förskola- samverkan i förändring*. Stockholm: Liber.
- SAOL, Svenska Akademiens ordlista över svenska språket (2006). 13. Uppl. Stockholm: Svenska Akademien.
- Savacool, J. (2011). *Barriers to Parental Involvement in the Pre-Kindergarten Classroom* Från databasen ERIC i Full Text. Från <http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED519173.pdf>. Ofullständig ref.uppg.
- Skolverket. (2005). *Allmänna råd med kommentarer om förskolan*. Stockholm: Fritzes förlag.
- Strandberg, L. (2006). *Vygotskij i praktiken- bland plugghästar och fusklappar*. Stockholm: Norstedts.
- Säljö, R. (2010). Den lärande människan- teoretiska traditioner, I U.P.Lundgren & R. Säljö & C. Liberg (Red.), *Lärande, skola, bildning* (s.137). Stockholm: Natur och kultur.
- Tallberg-Broman, I. (2009). "No parent left behind": Föräldradeltagande för inkludering och effektivitet. *Journal article in Educare*; 2-3. Malmö högskola: Lärarutbildningen.
- Utbildningsdepartementet (2010). *Läroplan för förskolan, Lpfö98/10*. Stockholm Fritzes.
- Utbildningsdepartementet (1998). *Läroplan för förskolan Lpfö 98*. Stockholm Fritzes.
- UNICEF Sverige (2009). *Barnkonventionen: FN:s konvention om barnets rättigheter*. Stockholm: UNICEF Sverige. Från www.unicef.se
- Vuorinen, T. Sandberg, A. Sheridan, & S.Williams, P. (2014). Preschool teachers' views on competence in the context of home and preschool collaboration, *Early Child Development and Care*, Volume 184 , Issue 1, 2014. 153-158.
- Wanat, C. L. (2010). Challenges Balancing Collaboration and Independence in Home-School Relationships: Analysis of Parents' Perceptions in One District. *School Community Journal*, v20 n1 p159-186 2010. 28 pp. 167-178.

7 Bilagor

Här följer de bilagor vi använt oss av i den här studien.

7.1 Bilaga 1: Intervjufrågor vårdnadshavare

Hur gammalt är ditt/dina barn i förskolan, hur många barn i förskolan har du?

- **Delaktighet**

Berätta hur du upplever att du får information av förskollärarna om den dagliga verksamheten?

Kan du ge exempel på olika sätt som du är delaktig i samverkansarbetet mellan förskola/hem?

På vilket sätt sker kommunikationen mellan dig som vårdnadshavare och förskollärare?

Berätta om vilka rättigheter som du som vårdnadshavare i förskolans verksamhet har?

-Beskriv gärna på vilket sätt.

- **Samverkan**

Berätta vilka positiva respektive negativa delar som finns med samverkan mellan vårdnadshavare och förskollärare?

Beskriv hur du upplever att förskollärarna ger dig som vårdnadshavare utrymme för samverkan?

-På vilket sätt?

Ge exempel på hur samverkan mellan förskola och hem kan se ut?

Berätta om vilka typer av samverkansformer som används i förskolan?

Beskriv hur du upplever bemötandet från förskolläraren lämning och hämtning?

Exempel:

-Avspänt?

-Stressigt?

-Vi hinner inte prata tyvärr?

-Vi tar tid på oss med varje vårdnadshavarna?

Berätta hur du upplever bemötandet från förskollärare vid lämning och hämtning?

Berätta om exempel på information som sker mellan dig och förskollärare i den dagliga kontakten?

7.2 Bilaga 2: Intervjufrågor förskollärare

Intervjufrågor förskollärare

Berätta hur länge du har du arbetat som förskollärare på denna förskola? Och hur länge har du varit verksam i barngrupp i förskola?

- **Delaktig**

Hur upplever du att ni förskollärare ger information om den dagliga verksamheten till vårdnadshavare?

Ge exempel på vilka sätt vårdnadshavarna är delaktiga i samverkansarbetet mellan förskola/hem?

Berätta om vilka rättigheter som förskollärare har i förskolans verksamhet?
-Beskriv gärna på vilket sätt.

På vilket sätt sker kommunikationen mellan dig som vårdnadshavare och förskollärare

- **Samverkan**

Berätta på vilket sätt ni förskollärare ger vårdnadshavarna utrymme för samverkan?

-Hur går ni till väga?

Berätta hur ni följer upp vårdnadshavarnas tips och idéer i verksamhetens arbete?

Berätta hur samverkanssituationer mellan förskola och hem kan se ut?

Berätta om vilka typer av samverkansformer som används i förskolan?

Berätta om exempel på information som sker mellan dig och vårdnadshavaren i den dagliga kontakten?

Beskriv hur du upplever bemötandet från dig som förskollärare vid lämning och hämtning?

Exempel:

-Avspänt?

-Stressigt?

-Vi hinner inte prata tyvärr?

-Vi tar tid på oss med varje vårdnadshavarna?

7.3 Bilaga 3 Missivbrev förskollärare

Missivbrev Nacka den 31 mars 2015

Vi är två studenter som läser sista terminen på förskolläraryrket genom Mälardalens Högskola, där vi har lärosäte i Nacka. Nu vill vi gärna ha er hjälp i en intervjustudie inför vår c-uppsats.

Det finns ett stort behov av att utveckla förståelsen och kunskapen inom samverkansarbetet mellan förskola och hem, inte minst utifrån förskollärares och vårdnadshavares tankar runt detta. Genom att besvara dessa frågor bidrar du med värdefull information för vår studie med syftet att undersöka vårdnadshavares delaktighet i verksamheten samt hur förskolläraren förhåller sig till samverkansarbetet.

Din medverkan är helt frivillig och du har full rätt att avstå. Det är helt frivilligt att vara med i intervjun och du svarar endast på de frågor du vill. Vi beräknar att en intervju tar ca 30 minuter. Intervjuerna som utförs kommer transkriberas. Det kommer ej gå att koppla dig personligen till en viss förskola och allt är som sagt *frivilligt* från din sida.

Dina svar kommer att behandlas med sekretess och i vår studie kommer det ej gå att identifiera Dig utifrån de svar du ger oss. Undersökningen kommer att presenteras i form av en uppsats vid Mälardalens högskola som i sin slutversion läggs ut på databasen Diva.

Om du har några funderingar inför ditt deltagande så kontakta oss:

Handledare

Anette Sandberg

anette.sandberg@mdh.se

021-101404

Irina Pilt

073 21 62 598

ipt12001@student.mdh.se

Linda Hedenberg

073 42 64 919

lhg12004@student.mdh.se

7.4 Bilaga 4 Missivbrev vårdnadshavare

Missivbrev Nacka den 31 mars 2015

Vi är två studenter som läser sista terminen på förskolläraryrket genom Mälardalens Högskola, där vi har lärosäte i Nacka. Nu vill vi gärna ha er hjälp i en intervjustudie inför vår c-uppsats.

Det finns ett stort behov av att utveckla förståelsen och kunskapen inom samverkansarbetet mellan förskola och hem, inte minst utifrån förskollärares och vårdnadshavares tankar runt detta. Genom att besvara dessa frågor bidrar du med värdefull information för vår studie med syftet att undersöka vårdnadshavares delaktighet i verksamheten samt hur förskollärare förhåller sig till samverkansarbetet.

Din medverkan är helt frivillig och du har full rätt att avstå. Det är helt frivilligt att vara med i intervjun och du svarar endast på de frågor du vill. Vi beräknar att en intervju tar ca 30 minuter. Intervjuerna som utförs kommer transkriberas. Det kommer ej gå att koppla dig personligen till en viss förskola eller barn, och allt är som sagt *frivilligt* från din sida.

Dina svar kommer att behandlas med sekretess och i vår studie kommer det ej gå att identifiera Dig utifrån de svar du ger oss. Undersökningen kommer att presenteras i form av en uppsats vid Mälardalens högskola som i sin slutversion läggs ut på databasen Diva.

Om du har några funderingar inför ditt deltagande så kontakta oss:

Handledare

Anette Sandberg

anette.sandberg@mdh.se

021-101404

Irina Pilt

073 21 62 598

ipt12001@student.mdh.se

Linda Hedenberg

073 42 64 919

lhg12004@student.mdh.se